

9/2013

януари/юни
January/June

DOCENDO

DISCIMUS

JOURNAL

DIPLOMACY

DIPLOMATIC
INSTITUTE

СПИСАНИЕ

ДИПЛОМАЦИЯ

ДИПЛОМАТИЧЕСКИ
ИНСТИТУТ

MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS
REPUBLIC OF BULGARIA

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪНШНИТЕ РАБОТИ
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

9/2013

януари/юни

DOCENDO

DISCIMUS

СПИСАНИЕ

ДИПЛОМАЦИЯ

ДИПЛОМАТИЧЕСКИ
ИНСТИТУТ

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪНШНИТЕ РАБОТИ
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Дипломатическият институт не се идентифицира с авторските мнения. Всички настоящи публикации изразяват само и единствено позициите на своите автори.

The Diplomatic Institute does not take collective positions. All publications herein represent only the views of their authors.

Главен редактор

Доц. Д-р Здравко Попов

Редакционна колегия

Таня Михайлова, директор на ДИ
Биляна Дечева, началник-отдел в ДИ
Аделина Томова, началник-отдел в ДИ

Дизайн на корицата

Пейо Колев

София, 2013

Editor in Chief

Assoc. Prof. Zdravko Popov, PhD

Editorial Board

Tanya Mihaylova, Director of DI
Biliana Decheva, Head of Department at DI
Adelina Tomova, Head of Department at DI

Cover Design

Pejo Kolev

Sofia, 2013

Съдържание

ИНТЕРВЮ

Дипломатическото обучение в отговор на променящата се международна среда <i>Рон Тон, директор на Дипломатическа академия „Клингендал“</i>	5

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

Британският евроскептицизъм: Опит за възраждане на националната държава <i>Владимир Шопов</i>	10
Стратегическото прогнозиране и Европейският съюз <i>д-р Антонио Мисироли</i>	17
Обръща ли се Турция отново на Запад? <i>Димитър Бечев</i>	23

ГЛОБАЛНИ ВЪПРОСИ

Геополитически прочит на руско-китайските отношения <i>д-р Валентин Катранджиев</i>	30
За смисъла и целите на църковната дипломация: урокът на Светия престол <i>проф. Владимир Градев</i>	41
Българо-индонезийска кръгла маса „Насърчаване на културното и религиозно разбирателство между България и Индонезия“	48
<i>Резюме</i>	
<i>Приветствие на Таня Михайлова, директор на ДИ</i>	
<i>Приветствие на Ангел Орбецов, директор на дирекция „АААО“ на МВНР</i>	
<i>Мултикултурно образование, проф. Александър Федотов</i>	
<i>Мултикултурното многообразие като основа за мир и единство на нацията в България и Индонезия, д-р Пуденита Мария Пуренти</i>	
<i>Междурелигиозният диалог и формите на сътрудничество между държавата и вероизповеданията в Р България, Емил Велинов</i>	
<i>Ролята на правителството и религиозните лидери за насърчаване на културната и религиозна толерантност в Индонезия, проф. д-р Насералдин Умар</i>	

ПУБЛИЧНА ЛЕКЦИЯ

Войната в Сирия и заплахата за малцинствата <i>Карлос Едде</i>	73

ДИПЛОМАТИЧЕСКО ОБУЧЕНИЕ

Военната дипломация в обучителните програми на Дипломатическия институт <i>д-р Валентин Катранджиев</i>	83

БИБЛИОТЕКА НА ДИПЛОМАТИЧЕСКИЯ ИНСТИТУТ	93

Дипломатическото обучение в отговор на променящата се международна среда

интервю с Рон Тон

Г-н Тон, през 2013 г. се отбелязват 10 години от създаването на Дипломатическия институт и Вие сте един от хората, участвали в неговото изграждане още от самото начало. Как виждате Института 10 години по-късно и каква е перспективата пред него в региона на Югоизточна Европа и в по-широк европейски контекст?

Дипломатическият институт е създаден през септември 2003 г. с цел да предостави на Министерството на външните работи на Република България една институция в подкрепа на професионалното развитие на дипломати и на служители в международната сфера. Аз имах честта да участвам в създаването, а в течение на годините и в по-нататъшното развитие на институцията. Поглеждайки в ретроспекция, през последните 10 години ДИ е доказал своята роля на стабилен фактор в обучението на служители, работещи в сферата на международните отношения. По всичко личи, че ДИ е достигнал зрелост и предлага по-добро качество в обучението на българските дипломати. Обучението на младши дипломати е станало напълно институционализирано в рамките на МВНР, като също се забелязва прогрес и при обучението на дипломати от средната кариера, старши дипломати и други специалисти. Най-важното е, че ДИ предприема действия за разгръщане на обученията и за други министерства и групи в българското общество. Лично аз силно вярвам в нарасналата стойност на дипломатическите институции като средство за насърчаване на диалога между държавите и за обмен на знания по външнополитически въпроси в българското и чуждестранните общества. ДИ изпълнява тази роля, като предлага платформа за гостуващи чуждестранни делегации и участва в международни мрежи. Мрежовият елемент обхваща на първо място Балканите, като по-специално ДИ, в качеството си на член на Европейския съюз, може да споделя опит с други страни в региона, които са в процес на присъединяване към ЕС. На второ място, регионалните и европейските мрежи са важни за обмена на познания в сферата на професионалните дипломатически обучения и външната политика. ДИ е достатъчно добре позициониран, за да участва и допринася в дискусиите с конкретен опит и експертиза, например относно източноевропейската политика, енергийните въпроси, регионалната сигурност и Близкия изток.

Какво е значението на регионалното сътрудничество за дипломатическото обучение?

Според мен има важни мотиви за създаване на стратегии на регионално или многостранно равнище в дипломатическото обучение, в допълнение към обучението на национално ниво:

1) Международната политика е все по-дълбоко въввлечена в решаването на вътрешни проблеми, чиито последици са надхвърлили географските граници, изисквайки регионални, ако не и глобални решения – например, опасностите за околната среда, енергийните ресурси, борбата срещу престъпността и безопасността на храните;

2) В сферата на обучителните програми, базирани на споделено членство в регионални организации, целта е да се предостави възможност на участниците да разберат

по-добре ролята на конкретната регионална организация, да разберат всяка национална позиция спрямо организацията, както и да се подобри синергията с цел по-добро изпълнение на различните програми на организацията, например на ЕС, ОССЕ и НАТО;

3) Друго основание за развиване на регионални дипломатически обучения е създаването на култура на доверие, на диалог и по-добро разбирателство между съседите и другите страни по света;

4) Четвърти мотив може да бъде разделението на труда или създаването на добавена образователна или дидактичката стойност: споделяне на най-добри практики или специализирани познания по конкретни интерактивни форми на обучение, като например симулации на преговори и решаване на казуси.

Вие самият сте директор на дипломатическа академия и Вашата работа е приоритетно свързана с обучението на служители, занимаващи се с външна политика и международни отношения. Какви са, според Вас, основните предизвикателства пред дипломатическата професия днес и как обучението и квалификацията могат да им дадат адекватен отговор?

За да отговорим на този въпрос, трябва да анализираме бързопроменящата се международна среда и, съответно, новата динамика, в която дипломацията и дипломатите трябва да играят своята роля. На глобално ниво, бързопроменящият се икономически ред предлага нови възможности за насърчаване на икономическите интереси и привличане на чуждестранни инвестиции. Работата в икономическата сфера не е ново явление за дипломатите и дипломатическите мисии, но са необходими обучение и по-голям фокус върху икономическата дипломация, отношенията с частния сектор и организирането на чуждестранните мисии.

Друго предизвикателство, пред което дипломатите са изправени днес, са въпросите, свързани с устойчивото развитие и гарантирането на наличността на природните ресурси, в частност на връзката между климат, храна, вода, околна среда и енергетика. То повдига въпроса до каква степен дипломатическите служби могат да абсорбират знания и умения по въпроси, които не принадлежат към традиционната работа на дипломата. Трябва да бъдат създадени нови форми на специализирана дипломация. Най-важното е, че това води до нов начин на мислене относно сътрудничеството между министерствата на външните работи и други министерства в рамките на правителството. Новият международен дневен ред изисква открито и конструктивно сътрудничество и координация между самите министерства. Дипломатите са в отлична позиция да предоставят своите услуги с цел координиране на политиките, работа в мрежа, преговори и разбиране на дипломатическата култура и протокол.

На трето място, дипломацията вече не се ограничава само до междудържавната комуникация. Съвременният дипломат е свързан с голямо разнообразие от организации и националности: частни фирми, организации на работодатели, синдикати, неправителствени организации, университети, секторът на изкуствата, журналисти, медии и др. От дипломатите се очаква да бъдат отлични участници в мрежа, с добре настроена „политическа антена“.

И накрая, светът е станал по-прозрачен. Дигиталните източници и социалните медии предоставят богат спектър от информация, достъпна в кратък период от време. Това изисква по-различен подход от страна на дипломатите за обработване на информацията при политическото консултиране и поставя публичната дипломация още по-солидно в сърцевината на дейността на един дипломат.

Дипломатическите институти трябва повече от всякога да играят ключова роля в пре-

одоляването на всички тези предизвикателства. Според мен ще е изключително важно да се създадат и приемат ясни квалификационни показатели за различните роли и нива, на които дипломатите трябва да действат: младши дипломати, дипломати от средната кариера или старши дипломати; специалисти в двустранните или многостранни отношения; с обща експертиза или с тясна експертиза. На базата на модел на компетенции, обучението трябва да бъде прилагано в рамките на цялото министерство. Качественото обучение трябва да бъде фокусирано върху професионализацията на уменията и по-ефективния работен процес. Затова е необходимо да се инвестира в разработването на интерактивно и практически насочено обучение.

Промени ли се представата за дипломацията в Европа след създаването на Европейската служба за външна дейност?

Европейската служба за външна дейност е все още в процес на разработка. Досега създаването на ЕСВД не е оказало голямо влияние за промяната на дипломацията на национално ниво. И все пак, съществуват признаци, които имат потенциално влияние върху дипломацията. В Брюксел се правят опити за по-добро координиране между държавите-членки и ЕСВД по отношение на обученията преди назначение и насърчаването на обща дипломатическа култура. В големите столици по света сътрудничеството между посолствата на държавите-членки и представителствата на ЕС нараства, например при отразяване на местните развития. Страните домакини понякога гледат на мисиите на ЕС като на "посолства на ЕС" с "посланик на ЕС", които могат да създадат друга динамика между страните домакини, ЕС и националните посолства. Отчетът за тази година трябва ясно да посочи до каква степен ще бъде възможно нарастването на сътрудничеството в обмена на услуги или дори прехвърлянето на услуги, например в областта на политиките на консулствата.

Кои са най-важните знания и умения, които трябва да притежава един успешен съвременен дипломат и по какъв начин те са целепоставени в курсовете на вашата академия?

Академията „Клингендал“ включва шест подразделения: Дипломация, Европейска интеграция, Сигурност и управление при кризи, Програми за умения, Изграждане на капацитет и консултации, Отворени курсове.

Всяка година ние провеждаме 30 курса за обучение на чуждестранни дипломати, които обхващат 50 страни и 500 дипломати годишно. За Министерството на външните работи на Холандия провеждаме тримесечно обучение за младши дипломати, като освен това предлагаме и подготвително обучение и специализирани курсове. Академията „Клингендал“ предлага също дипломатическо обучение за експертни министерства и местната власт, като например Община Ротердам. Освен дипломатическо обучение, предлагаме и курсове в областта на сигурността (правосъдие, полиция, отбрана) и европейските въпроси. Нашите програми за изграждане на умения са насочени към преговори и посредничество. Две специални програми са тримесечният следдипломен курс за наскоро завършили студенти и магистърската програма по международни отношения и дипломация, в сътрудничество с Университета в Лайден. Специално внимание заслужава нашият отдел за изграждане на капацитет, който предоставя обучение и консултации за развитието на чуждестранни дипломатически институции. Като цяло, предлагаме 80 програми на година за повече от 2000 участници.

Философията на нашите обучения се гради върху четири стълба: 1) Обученията трябва да съответстват на политическите тенденции и реалности; 2) Актуалните международни въпроси трябва да се анализират от гледна точка на политиката; 3) Обученията

са ориентирани към уменията и работния процес; 4) Обученията са организирани в атрактивна интерактивна среда. В обученията, като част от програма за кариерно развитие, ние прилагаме специализирана методика за оценка на личностното развитие и квалификация.

Разбира се, най-важните умения и познания, които един успешен дипломат трябва да притежава днес, зависят от контекста на неговата работа. В общия случай обаче, аз смятам, че съвременният дипломат трябва да познава много добре вътрешнополитическата динамика, да умее да разработи интегриран поглед върху основните задачи на външната политика и да разбира кои участници и организации влияят и доминират на международната арена.

Успешният съвременен дипломат в същността си е дипломат, работещ в мрежа, с изключителни комуникативни и аналитични умения, умел политически координатор на сложни въпроси, добър преговарящ и лобист от името на страната си и – нещо, което аз лично много ценя, с добър усет и умения да изслушва другия и да бъде съпричастен.

Кои са актуалните приоритети, които стоят в дневния ред на вашата академия в сферата на квалификацията и на международното сътрудничество?

Нашите настоящи приоритети са иновациите и диверсификацията. Непрекъснато трябва да вложим нови усилия по отношение симулирането на практическата дипломатическа среда в нашите обучения. Една от най-известните основни компетенции на Академията е нашият капацитет за проектиране и разработване на симулационни игри и казуси в областта на международните отношения и преговорите. Ще продължим да инвестираме в нови продукти. Освен по-обща дипломатическа обучение, бихме искали да разработим продукти в специализираните обучения, например в икономическата и водната дипломация или дипломацията, касаеща климатичните промени. В този смисъл, възнамеряваме да предлагаме все повече обучения за развиване на широк спектър от умения. Освен това смятаме, че другите министерства и местните власти също се нуждаят от дипломатическо обучение, например за аташета и градски дипломати. В областта на сигурността обещаваща изглежда комбинацията от обучения за полицията, правосъдието и отбраната. В рамките на международното ни сътрудничество, нашите обучения и консултации засилват капацитета на чуждестранните (дипломатически) институции чрез различни програми като обучение на учителите, разработване на учебни програми, създаване на интерактивни форми на работа и стратегическо развитие. Накрая бих искал да спомена и нашата наскоро разработена методология за обучение и квалификация на дипломати на базата на развиване на компетентности.

Кои, според Вас, са най-големите предизвикателства пред дипломатическото обучение днес?

Очевидно е, че дипломатическото обучение днес вече не може да се провежда, изолирайки го от вътрешните работи и общественото мнение. Освен това, връзката между министерството на външните работи и другите министерства също се е променила драстично. Всяко министерство има важни международни дирекции или отдели и съответно е изградило конкретни международни мрежи. И двете посоки на развитие имат връзка със съвременното обучение на дипломати.

Предизвикателствата пред дипломатите се увеличават. Все повече са очакванията спрямо ролята на дипломатите и техните способности да координират сложни политически въпроси през фокуса на интересите на страната, да лобират и да работят в мрежа, да прилагат публичната дипломация и да упражняват стратегическо влияние върху други участници и страни. Дипломатическото обучение трябва да се основава на конкретни

показатели за изпълнение, за да се достигне необходимото ниво на квалификация. Повишаване нивото на уменията и насърчаване ефективността на работните процеси са ключът към по-ефективното функциониране на дипломатическата служба.

***Рон Тон** е директор на Дипломатическата академия „Клингендал“, както и секретар на Консултативния съвет на „Клингендал“ и председател на Обучителното звено. Води курсове по международни отношения за холандски държавни служители, частни организации и чуждестранни дипломати. Консултант е към множество дипломатически академии в чужбина, в областта на международното обучение и развиване на капацитет. Преди да се присъедини към „Клингендал“, е бил лектор и ръководител на международни проекти в множество частни бизнес училища. Завършил е Университета в Утрехт като магистър по съвременна история.*